

MEMORANDUM JEUGDVERBLIJVEN 2024

Vlaanderen kent een sterke traditie van **meerdaagse uitstappen** door allerhande jeugdgroepen. We hebben het dan niet alleen over kampen en weekends van jeugdbewegingen en andere vormen van jeugdwerk, maar ook over bos- en zeeklassen, sportkampen en meerdaagse verblijven door jeugdwelzijnswerk. Dit maakt het Vlaamse jeugdtoerisme uniek in de wereld.

Tegelijk is jeugdtoerisme belangrijk als katalysator van de eerste vakantie-ervaring. Kinderen en jongeren leren er in groep wat toerisme kan betekenen. Het zijn ervaringen die ze meenemen in hun latere leven. Vaak keren ze ook terug naar de plekken waar ze ooit verbleven hebben met school of jeugdgroep.

Om dit alles mogelijk te maken, telt Vlaanderen zo'n **600 jeugdverblijven** en **500 tentengronden**. Samen zijn ze jaarlijks goed voor **meer dan 3 miljoen overnachtingen** (ongeveer 10 % van het totale aantal toeristische overnachtingen) en 100 miljoen euro omzet.

De verwachtingen van de verschillende soorten jeugdgroepen zijn heel divers, daarom is ook het aanbod van jeugdverblijfsinfrastructuur heel uiteenlopend. We spreken over kampeerterreinen of heel eenvoudige gebouwen zonder bedden of keukentoeestellen tot goed uitgeruste locaties met volpensionmogelijkheid en moderne vergaderfaciliteiten.

Sinds 2023 is het Vlaamse decretale kader volledig gewijzigd. Jeugdverblijven vormen nu een apart hoofdstuk in het logiesdecreet (Toerisme Vlaanderen) en ook voor de werkings- en personeelssubsidies is de regelgeving vernieuwd (Departement Cultuur, Jeugd en Media).

Meerdaagse verblijven realiseren voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren, dat is waar het uiteindelijk om draait. **Omdat elk kind of jongere de onvergetelijke ervaring van een meerdaags groepsverblijf met leeftijdsgenoten verdient, zorgen we voor unieke locaties met een lage drempel waar die beleving kan ontstaan.**

Deze missie willen we met de volledige jeugdverblijfssector de komende jaren meer dan ooit realiseren. Maar dit staat onder druk, omwille van verschillende factoren.

1 Financiële draagkracht van jeugdgroepen en scholen

Voor steeds meer jeugdgroepen en scholen wordt de prijs van het verblijf een issue. De gestegen energiekost is daar een belangrijke factor in, ook al is het ergste hopelijk voorbij. Investeren in energiezuinige gebouwen en sensibilisering om energie te besparen blijven hoe dan ook van groot belang. De stijgende prijzen voor voeding hebben sowieso een impact op de prijs, of de groep nu verblijft in zelfkook of volpension. Ook de prijs van busvervoer is fel gestegen en een beperkt treinaanbod en onveilige fietsinfrastructuur zorgen niet altijd voor een alternatief. Jeugdverblijven in volpension worden bovendien geconfronteerd met een stijgende loonkost, die een wezenlijk onderdeel is van de kostenstructuur.

Voor heel wat kansengroepen worden zo hogere drempels gecreëerd om op meerdaags verblijf te kunnen gaan. Het programma 'iedereen verdient vakantie' van Toerisme Vlaanderen ondersteunt wel participatie van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, maar het aantal plaatsen is beperkt.

Ook scholen besparen op meerdaagse uitstappen (inkorten of zelfs afschaffen). Daarbij wordt vooral gewezen naar het financiële aspect, maar ook culturele factoren spelen mee. Specifieke ondersteuningsprogramma's zoals 'iedereen verdient vakantie' blijven beperkt tot initiatieven in de vrije tijd. Voor het onderwijs ontbreekt een dergelijk mechanisme.

Onze voorstellen:

- Zorg via het programma 'iedereen verdient vakantie' voor voldoende meerdaags vakantieaanbod voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.
- Werk aan een masterplan meerdaagse schooluitstappen, met betrokkenheid van departementen onderwijs, toerisme en jeugd.
- Veranker het belang van meerdaagse schooluitstappen door dit op te nemen in de onderwijsdoelen.
- Maak mobiliteit voor groepen betaalbaar, zowel via een toegankelijk aanbod van openbaar vervoer als via aangepaste fietsinfrastructuur.

2

Strengere regelgeving

Jeugdverblijven worden geconfronteerd met toenemende eisen op verschillende vlakken.

- Eind 2025 loopt de overgangstermijn af voor de nieuwe brandveiligheidsnormen. Zeker voor het eenvoudige segment van de jeugdverblijven gaat het over torenhoge investeringen, in verhouding tot hun omzet.
- EPB-eisen leggen de lat hoog. Dat is logisch voor gebouwen die heel het jaar door worden gebruikt. Voor sommige jeugdverblijven die weinig of zelfs niet gebruikt worden in de koude wintermaanden, is de terugverdientijd echter bijzonder lang.
- Een nieuwe toegankelijkheidsverordening verruimt het toepassingsgebied van deze wetgeving. Toch is de meerwaarde van investeringen in toegankelijkheid in veel jeugdverblijven heel beperkt.
- Er wordt gewerkt aan nieuwe (federale) wetgeving op het vlak van luchtkwaliteit.
- Tegen 2040 moeten gebouwen asbestvrij zijn.

Dit alles zal de komende jaren onmiskenbaar een weerslag hebben op de gemiddelde prijs van een meerdaags verblijf voor jeugdgroepen en scholen.

Bovendien schrikt de complexiteit van de regelgeving vaak potentiële starters af of doet het bestaande uitbaters sneller stoppen. Dat is momenteel absoluut het geval bij de nieuwe brandveiligheidsnormen die voor heel wat uitbaters doet nadenken om te stoppen eind 2025, bij het aflopen van de overgangstermijn.

Regelgeving wordt niet alleen strenger, ook de administratieve overlast gaat mee de hoogte in. Ondanks heel wat goedbedoelde initiatieven om deze overlast te verminderen, komen er voor elke vereenvoudiging twee of drie andere nieuwe administratieve eisen bij. De druk neemt dus niet af, wel integendeel.

Onze voorstellen:

- Zorg voor maximale ondersteuning (financieel, inhoudelijk ...) rond de nieuwe brandveiligheidsnormen.
- Zorg voor wetgeving die rekening houdt met het specifieke karakter van het jeugdtoerisme, bijvoorbeeld op vlak van energiebesparing, toegankelijkheid en luchtkwaliteit.
- Zorg voor een btw-tarief van 6 % voor verbouwingen in de jeugdsector, zoals dit enkele jaren geleden ook voor onderwijs werd gerealiseerd.
- Pak administratieve overlast aan, over de verschillende beleidsdomeinen en overheidsniveaus heen.

3

Voldoende kwalitatief aanbod

De inkorting van de zomervakantie zet in Franstalig België druk op de match tussen vraag en aanbod. Franstalige jeugdorganisaties dienen hun zomerkampen in een kortere periode ingepland te krijgen en een deel van het Waalse aanbod (scholen) is ook voor Vlaamse groepen minder beschikbaar.

Daarnaast zien we dat aanbod op interessante locaties (kust, natuur) vaak onder druk staat omwille van verschillende factoren (stedenbouwkundige beperkingen, druk van de immobiële sector ...).

Diezelfde druk op de ruimte zien we ook bij de beschikbaarheid van open speelruimte.

Onze voorstellen:

- Betrek de jeugdsector bij een eventuele hervorming van de schoolvakantie in Vlaanderen, zorg voor afstemming met de examenperiodes in het hoger onderwijs en kondig alles tijdig (meerdere jaren op voorhand) aan.
- Bewaak het evenwicht tussen vraag en aanbod en stimuleer bijkomend aanbod om blinde vlekken in te vullen.
- Voorzie voldoende plekken waar kinderen en jongeren onbezorgd zichzelf kunnen zijn.

4

Betaalbaar aanbod

Voldoende aanbod heeft ook te maken met betaalbaar aanbod. De inflatie van de voorbije jaren heeft een grote invloed gehad op de kostenstructuur van het jeugdtoerisme. Zeker voor verblijven in volpension swingen de kosten de pan uit, denk maar aan voeding, energie en personeel (zie hierboven). Toch voelen veel uitbaters schroom om de gestegen kosten volledig door te rekenen aan de groepen, wat het hele businessmodel onder druk zet.

Daarnaast zorgt strengere regelgeving (zie hierboven) sowieso voor extra kosten. De uitdaging om het aanbod betaalbaar te houden voor iedereen, is dus bijzonder groot.

Tegelijk is het subsidielandschap voor jeugdverblijven versnipperd. Infrastructuursubsidies kunnen aangevraagd worden bij zowel Toerisme Vlaanderen als Departement Cultuur, Jeugd en Media, afhankelijk van de hoogte van het subsidiebedrag. Werkings- en personeelssubsidies vallen onder het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Bovendien is het toepassingsgebied ook verschillend. Alle erkende jeugdverblijven kunnen aankloppen bij Toerisme Vlaanderen, terwijl bij Departement Cultuur, Jeugd en Media subsidiëring enkel mogelijk is voor jeugdverblijven uitgebaat door vzw's, lokale besturen, stichtingen of coöperatieve vennootschappen (met een erkenning als sociale onderneming).

Daarnaast zijn de structurele budgetten voor investeringen ook heel beperkt en staan deze totaal niet in verhouding tot de huidige noden en gestegen bouwkosten. Gevolg: slechts een deel van de aanvragen kan effectief gesubsidieerd worden of het maximale subsidiepercentage wordt niet toegekend. Dit zorgt voor veel onzekerheid.

Voor werkings- en personeelssubsidie vond met het nieuwe decreet vanaf 2023 een inhaalbeweging plaats, maar deze is ruim onvoldoende om het gat van de niet-indexering sinds 2005 toe te rijden.

Een onzeker subsidiepercentage en prioriteiten die jaarlijks kunnen wisselen, zorgen voor veel investeringsonzekerheid. Voor grotere projecten plannen uitbaters immers meerdere jaren op voorhand..

Ten slotte wordt nieuwe instroom van jeugdverblijven ook bemoeilijkt doordat infrastructuursubsidies via Toerisme Vlaanderen sinds 2023 niet meer toegankelijk zijn voor nieuw op te richten jeugdverblijven. Nieuwe uitbaters moeten bij hun opstart meteen aan strengere normen voldoen en vervolgens lage prijzen hanteren om zo te kunnen concurreren met jeugdverblijven die hiervoor wel worden gesubsidieerd worden.

Onze voorstellen:

- Investeer in jeugdtoerisme met budgetten aangepast aan de infrastructuurnoden.
- Zorg voor een jaarlijkse indexering van werkings- en personeelssubsidies.
- Zorg voor duidelijkheid gedurende meerdere jaren op vlak van subsidieprioriteiten.
- Zorg voor een begrijpbaar en laagdrempelig subsidiekader (bijvoorbeeld m.b.t. beschikkingsrecht).
- Creëer één loket voor alle subsidieaanvragen.
- Maak alle subsidies toegankelijk voor elk erkend jeugdverblijf, ongeacht de rechtsvorm.
- Maak investeringsubsidies toegankelijk voor nieuwe jeugdverblijven.

5

Menselijk kapitaal

Sinds de coronapandemie is de zoektocht naar geschikte mensen een stuk moeilijker geworden, zowel voor personeel als voor vrijwilligers. Op de arbeidsmarkt heerst schaarste en werken in een sector waar veel flexibiliteit gevraagd wordt, is niet voor elke werknemer evident, zeker na de coronacrisis. Vrijwilligers kiezen vaak voor kortere engagementen en zijn ook selectiever geworden op de taken die ze willen uitvoeren.

Bovenstaande geldt trouwens ook voor onze doelgroep. Vakantieorganisaties annuleren soms kampen omdat ze niet voldoende vrijwilligers hebben gevonden. Of scholen zitten krap met het aantal begeleiders, zowel beschikbare leerkrachten als eventuele vrijwilligers.

Onze voorstellen:

- Zorg voor een aantrekkelijk statuut voor vrijwilligers dat de administratieve overlast doet verminderen.
- Zorg voor een aantrekkelijk statuut voor personeel in de horeca en sociaal-cultureel werk en zorg voor een gelijk speelveld door oneerlijke concurrentie door sociale fraude hard aan te pakken.